

lícia: *Escariz*, poble de la prov. de Pontevedra; i *Ascarriz* a la d'A Crunha.

ESCARLA

Poblet de Ribagorça, agregat al mun. de Sapeira, en el vessant esquerre de la Noguera Ribagorçana.

PRON. MOD.: *askarlá*, oït a Cardet (Boí), 1953 (XIII, 170); i en el poblet mateix, 1957 (XVIII, 183-187).

No en sé dades anteriors al S. XIX i tampoc no en va trobar Aebischer (*Top.*, 88); GGC, p. 811: 27 hab. en el cens de 1831, corregiment de Talam. No figura en el de 1359 (tot i que hi ha Espills, Espluga de Serra, Aulet i Sapeira, *CoDoACA* XII, 72.17).

ETIM. Descartem del tot la idea d'Aebischer de cercar-hi un nom romà en -ANUM (a base d'un NP en -ilius merament suposat), car havent de tenir una -i- (com sempre els NLL derivats de NPP romans) -ILIA-²⁰ NUM hauria fet indefectiblement -ella.

Hi ha dues possibilitats versemblants entre les quals no es pot decidir en forma concloent. (A) És raonable, com també suggereix Aebischer, que sigui un NP germànic, pur i simple, com n'hi ha bastants en NLL d'aquesta zona (*Güel, Brallans, Massivert, España* i compostos com *Comanegons, Comaguilans, Vilaller, Torrebarró, Puiforniu...*). La terminació -là ja evoca (tal com en els NLL *Tतालà, Milà, Betlan, Gardilans*) un NP dim. de -ILA (-AN), com els que en gòtic existien en massa (*Liubila, Attila, -an*), i que en efecte està ben documentat en les fonts germàniques (si bé en la forma en -ilo del germ. occidental): *Skerilo*, aa. 855 i 888 en les llistes de barons de Sankt-Gallen, avui al. *Skarle*, i NL medieval *Skerlenheim* (Först., 1305): a això correspondria SKARILAN en cas oblic, en llengua gòtica, que havia de donar *Escarlà*; justament els NPP en SKARA- semblen haver estat més fecunds en gòtic que enlloc: veg. els casos que n'he establert supra, art. *Escarabat*; als quals hauria pogut afegir el cat. ant. *Escaraman* (SKARA- + -MANN), i l'il·lustre fem. SKARIMUNDA > *Esclarmonda*; *Escàlbors* SKARBURGS. Jo em decidia per això en *Top. Hesp.* I, 271, n. 23, i *E.T.C.* I, 241.

(B) Alcover i Moll suggerien (BDLC IX, 350; i AORBB II, 47) que contingui l'article *Es* aglutinat al mot *carlà*, i que com a variant coneguda de *castellà*, senyor de castell (CASTELLANU, *castlà*): idea seductora. Jo no hi creia, perquè un NL no és natural que vingui d'un apel·latiu de persona: un lloc pot ser un castell o indret apropiat per ser-ho, però no 'el castell'; i per què l'aglutinació de IPSA, IPSA en els NLL és un fet conegut en català or., però va minvant cada cop més cap a l'Oest, fins a ser totalment desconegut en domini aragonès, fins als Pirineus, i en català occid.⁵⁵ pirinenc, ja no se'n troben més que dos o tres, o quatre casos escadussers.

Ens quedaríem en aquesta conclusió, puix que (A) és ben satisfactori, si estiguéssim segurs que el nom terminava en -AN antic, i no en -ar i -r muda. Només⁶⁰

si es troben dades medievals i són sense -r s'arribarà a una decisió ferma. Perquè en rigor podia haver-hi quelcom de bo en la idea d'*AlcM*, modificant-la a favor del seu parònim topogàfic CASTELLARE 'el castellar', 'la posició fortificada', si aquest mot hagués sofert una evolució paral·lela a la de CASTELLANU > *castlà* > *carlà*.

A diferència del germ. SKARILAN, resta això merament teòric, però concebible. I en realitat la grafia *Escarlar* no és pura suposició: no pas com a NL però sí com a NP de dos homes de la vall d'Assua (en *Spill* de Castellbò, a. 1518; a Gulp i un a Rialb, fº 123v i 108r). Però ni la V. d'Assua és gaire pròxima, 40 k. lluny i en un altre comtat, ni hi ha cap indicatiu que tinguessin res a veure amb Escarlà ni Ribagorça; ni un NP val com a bon indicatiu per a un NL; i sobretot el 1518 és data tardana en què ja feia un segle, o més, que la -r s'havia emmudit en aquestes altes valls (fet ja documentat en els Priv. d'Àneu de 1400). Dada, doncs, de valor ben discutible.

La meua visita però de 1957 em donà fonament per revisar el vot. Realment *Escarlà* es troba dalt d'un turó o pujol, a 806 alt., adequat per a un fort, que resurt marcadament en el gran serrat que baixa d'Espills cap a la Ribagorçana, separant una de l'altra les fondes valls de Tercui i d'Esplugafreda i Orrit. Tanmateix, doncs, potser IPSU CASTELLARE 'el (turó) encastellat?', car no es pot negar que encara hi ha alguns casos segurs de IPSE aglutinat, en aquests meridians: *Espui, Sarroca* de Bellera, *Sarroqueta* de Vilaller, i l'immediat *Sapeira*, potser també (?) *Estorm*.

Restem, doncs, en el dilema; i no és sense dubtes que em decanto per (A).

ESCARÓ

Poble de l'alt Conflent, entre Oleta i el Canigó.

PRON. MOD.: *askerú*, 1959, a tots els pobles circumdants, i en l'enq. que hi vaig fer (XXIV, 23-6).

MENCIONS ANT. Encara que Alart (*Bu. So. Agr. Pyr.-Or.* x, 81) diu que apareix per primer cop el 876 (amb grafia *Ascarona*), crec que es tracta del doc. de 839: «in villa *Ascarona*» (Abadal, *Eixalada*, p. 158); 966: «in *Asch[r]aron*» (SerraV., *Pinós i Mtpl.* III, 8); 968: *Ascaronem* (Abadal, *Eixalada*, 198); 981: «cella *Ascaione Sancti Mart.* in comitatu Confluentis», si bé una altra versió del mateix any omet el NL propi (*Cat. Car.* II, 213.32); 1017, en una butlla de Benet VIII s'enumeren: «Alone --- Ezer --- Pino --- Saorra --- Trollano --- Vernet --- Uitesano --- *Aschaione* --- Porcinianos --- Evulo ---» (*MarcaH.*, 1003.8f.); 1025: *Ascharone* (Alart, *Cart. Rouss.*, 47); 1202: *Ascaró* (BABL III, 270); 1358: *Escaron* (Alart, *Docs. Gé. Hist.*, 11); 1359: *Scaro* (*CoDoACA* XII, 124); 1385: *Scaro* (Alart, *Top. Cat.*, p. 18); S. XVI: *Scaro* (ms. 135, M-Fatio, B.N.P., fº 66).

Ponsich (*Top.*, 1043) aporta encara més dades, d'on resulta un total de 14 mencions des de 879 a 1280, totes amb *Asc-* inicial; amb *Esc-* (o *Sc-*) no comencen